

Fecr Yayınları: 197

KUR'AN'IN METİNLEŞME TARİHİ

Prof. Dr. Mehmet ÜNAL

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Nisan 2014
2. Baskı: Aralık 2023

ISBN: 978-625-6602-17-5

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

KUR'AN'IN METİNLEŞME TARİHİ

Prof. Dr. Mehmet ÜNAL

Ankara 2023

Prof. Dr. Mehmet ÜNAL

1963 yılında Ankara'nın Kazan İlçesinde doğdu. İlkokulu Kazan İlçesinin Kumpınar Köyü'nde; hıfzını Bolu'nun Yeniçağ ilçesindeki Yeniçağ Kur'an Kursu'nda, ortaöğrenimini ise Bolu İmam Hatip Lisesi'nde tamamladı (1984). Aynı yıl başladığı Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'den 1998 yılında mezun oldu. 1987-1992 yılları arasında Diyanet İşleri Başkanlığı bünyesinde görev yaptı. 1992-1993 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı olarak öğretmenlik yaptı. 1993 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim dalına Araştırma Görevlisi olarak atandı. 2008 yılında doçent oldu. 2009-2011 yılları arasında Iğdır Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde öğretim üyesi olarak çalıştı. Daha sonra Yüzüncü Yıl Üniversitesine dönüş yaptı. Halen Yıldırım Beyazıt Üniversitesi İslamî İlimler Fakültesinde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Yazarın elinizdeki bu çalışması dışında “*Kur'an'ın Anlaşılmasında Kıraat Farklılıklarının Rolü*” (Fecr-2005); “*Zeydiyyenin Tefsir Anlayışı*” (Yayınevi-2008) ve “*Haftalık ve Unutulma Nedenleri*” (Ahenk-2008) adıyla başka çalışmaları ve alanıyla alakalı makaleleri de bulunmaktadır.

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	9
ÖN SÖZ	11

BİRİNCİ BÖLÜM

KUR'AN'IN METİNLEŞME TARİHİ

1.1. KUR'AN'IN TANIMI, NÜZULÜ ve EZBERLENMESİ.....	13
1.1.1. Kur'an'ın Tanımı	13
1.1.2. Kur'an'ın Nüzûlü/Vahyi	15
1.1.3. Kur'an'ın Ezberlenmesi.....	23
1.2. KUR'AN'IN KİTAPLAŞMASI.....	30
1.2.1. Arap Yazısının Genel Durumu	30
1.2.1.1. İslam Öncesi Dönemde Arap Yazısı ve Menşei	30
1.2.1.2. İslamiyet Sonrası Arap Yazısı ve Gelişimi.....	33
1.2.2. Kur'an'ın Yazıya Geçirilmesi	34
1.2.2.1. Hz. Peygamber Dönemi: Kur'an'ın Sayfalara Yazılması --	34
1.2.2.2. Hz. Ebû Bekir Dönemi: Kur'an'ın Cem Edilmesi	47
1.2.2.3. Hz. Osman Dönemi: Kur'an'ın Çoğaltılması ve Standardize Edilmesi	59
1.3. KUR'AN'IN NOKTALAMA ve HAREKELENMESİ	82
1.4. MUSHAFLARIN AKİBETİ	86

İKİNCİ BÖLÜM

KUR'AN'IN FONETİK NAKLİNİN TARİHİ:

KİRÂAT İLMİ VE KISA TARİHİ

2.1. KİRÂAT İLMİNİN TANIMI KONUSU VE GAYESİ.....	93
2.1.1. Kırâat İlminin Tanımı	93
2.1.3. Kırâat İlminin Konusu	98
2.1.4. Kırâat İlminin Gayesi ve Faydası.....	99
2.2. KİRÂAT İLMİNİN TARİHÇESİ.....	102
2.2.1. Kırâat İlminin Doğuşu.....	102
2.2.2. Kırâat İlminin Gelişim Aşamaları	102

2.2.2.1. Peygamber Dönemi -----	102
2.2.2.2. Halifeler Dönemi -----	105
2.2.3. Kırâat İlminin Yayılışı -----	107
2.2.4. Kırâatların Yedi ile Sınırlanması -----	108
2.2.5. Kırâat İmamları -----	111
2.2.6. Kırâatların Bugünkü Durumu -----	116
2.3. MAKBUL KIRÂATIN ESASLARI -----	117
2.3.1. Kırâatın Senedinin Sahih Olması -----	117
2.3.2. Kırâatın Resm-i Osmânîye Muvafık bulunması -----	119
2.3.3. Kırâatın Arap Gramerine Muvafık Bulunması -----	119
2.4. KIRAAT FARKLILIKLARIN NEDENLERİ: FARKLI KIRAATLARIN MENŞEİ -----	120
2.4.1. Temel Sebep: Yedi Harf (el-Ahrufu's-Seb'a) -----	120
2.4.1.1. Yedi Harf (Ahruf-u Seb'a)'nın Mahiyeti -----	120
2.4.2. Yedi Harf-Kırâat Münasebeti -----	137
2.4.3. İsnad Edilen Sebepler -----	142
2.4.3.1. İlk Dönem Arap Yazısının Yetersizliği -----	142
2.4.3.2. Hatt-ı Osmânî'nin Teaddüdü -----	156
2.5. KIRÂATLARIN TAKSİMİ -----	160
2.5.1. Sahih Kırâatlar -----	160
2.5.1.1. Mütevâtir Kırâat -----	161
2.5.1.2. Meşhur Kırâat -----	167
2.5.1.3. Âhad Kırâat -----	167
2.5.2. Zayıf Kırâatlar -----	168
2.5.2.1. Âhâd Kırâatlar -----	169
2.5.2.2. Şazz Kırâatlar -----	171
2.5.2.3. Müdrec Kırâatlar -----	172
2.5.3. Mevzû Kırâatlar -----	173

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM KUR'AN'IN İÇ DÜZENİ

3.1. ÂYET -----	176
3.2. SÛRE -----	180
3.3. BESMELE -----	184

3.4. CÜZ-----	185
3.5. HİZB-----	186
3.6. TAHMİS ve TAŞİR -----	187
3.7. SECDE ÂYETLERİ-----	187
3.8. FASILALAR ve ÂYET BAŞLARI -----	192
3.9. SECAVENDLER -----	195

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KUR'AN'A KARŞI GÖREVLERİMİZ

4.1. KUR'AN'A SAYGI ve TAZİM-----	201
4.2. KUR'AN'A KARŞI VEFA -----	208
4.3. KUR'AN'I OKUMANIN ÖNEMİ ve OKUMA ADABI -----	212
4.3.1. Kur'an'ı Okumanın Önemi -----	212
4.3.2. Kur'an'ı Okuma Adabı-----	217
4.4. KUR'AN'IN ANLAŞILMASI ve İLGİLİ KAVRAMLAR -----	223
4.4.1. Kur'an'ın Anlaşılmasının Önemi -----	223
4.4.2. İlgili Kavramlar-----	226
4.4.2.1. Tedebbür -----	226
4.4.2.2. Tefekkür -----	230
4.4.2.3. Tefsir-----	232
4.4.2.4. Te'vil-----	233
4.4.2.5. Tefsir ve Te'vil Arasındaki Farklılıklar-----	236
4.4.2.6. Terceme-----	237
4.4.2.7. Meal-----	238
4.5. KUR'AN-I KERİM'İN TERCÜME EDİLMESİ -----	239
SONUÇ-----	245
BİBLİYOGRAFYA-----	247

KISALTMALAR

Age.	: Adı geçen eser
Agm.	: Adı geçen makale
AÜİFD	: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi
a.s.	: Aleyhi's-selam
b.	: Bin, ibn
bkz.	: Bakınız
c.	: Cilt
DİA.	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
DİB.	: Diyanet İşleri Başkanlığı
h.	: Hicri
h.no:	: Hadis numarası
İA.	: İslâm Ansiklopedisi
İHAS.	: İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi
md.	: Madde
ö.	: Ölüm tarihi
Sos. Bil. Ens.	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sy.	: Sayı
TDV.	: Türkiye Diyanet Vakfı
thk.	: Tahkik eden
trc.	: Tercüme eden
t.y.	: Baskı tarihi yok
Ünv.	: Üniversite
vd.	: ve devamı
ve diğ.	: ve diğerleri
Yay.	: Yayınları/Yayınevi
y.y.	: Baskı yeri yok

ÖN SÖZ

Kur'an, evrenin sahibi Yüce Rabbimizden inen son ilahî mesajın adıdır. Tarihte ilâhî risaletle görevli olarak gönderilen tüm peygamberlere, geliş gayelerini ve kulluk reçetelerini bildiren Rabbimiz, son nebi Hz. Peygamber'e de Kur'an'ı göndermiş ve onun risalet görevinde peygamberliğinin en büyük kanıtı olmuştur. Nitekim âyette buna vurgu yapılarak "*Onunla (Kur'an'la) en büyük cihadını gerçekleştirdi*" (25/Furkan 52) hatırlatmasında bulunulmuştur. Bu mübarek kitabımız, ilahî takdir gereği iniş yeri ve zamanı olarak bundan yaklaşık 1500 yıl öncesinde Cezîretü'l-Arap bölgesinde neşvu nemâ bulmuş olsa da dünyanın neresinde olursa olsun tüm inananlar için nüzulünden bugüne, en büyük kıymete ve kutsiyete sahip olmuştur. Bu kıymeti müdrük olma sorumluluğunun bir gereği olarak; onu tanımak, içeriğini ve tarihi süreç içinde geçirdiği evreleri bilmek Müslümanlar için önemli bir görevdir. Bu nedenle olacak, inen vahyin okunması, ezberlenmesi, yazılması, derlenmesi ve iki kapak haline getirilmesiyle neticelenen metinleşme/kitaplaşma diyebileceğimiz bu süreç, Kur'an'a gönül veren müminler için çok değerli bir alan olmuştur. Bunda şaşılacak bir durum da yoktur. Garip olan, on dokuzuncu yüzyıldan bugüne, batılı oryantalistlerin Kur'an'ın mevsnûkiyetini sorgulamak amacıyla çalışmalar yapmaları, Hz. Peygamber'e gelen Kur'an vahyinin gerçekliğini sorgulamaları, Kur'an'ın cem ve teksir sürecine ait birtakım rivâyetleri öne çıkararak bu konuda şüpheleri artırmaya çalışmaları, özellikle kıraat farklılıklarını gündeme getirerek tıpkı İncil'de olduğu gibi Kur'an'da da farklı varyantların olduğunu söylemeye çalışmalarıdır. Bu konuda gerek İslam âleminde gerekse ülkemizde yapılan özel incelemelerle cevaplar verilmiştir.

Elinizdeki bu eser, İlahiyat Fakültelerinde yardımcı kaynak olması amacıyla hazırlanan ve öğrencilerin istifadesine sunulan *Tefsir-El Kitabı* (Editör: Mehmet Akif Koç, Grafiker Yayınları, Ankara 2012) içerisinde yer alan dört (IV) bölümün kısmen geliştirilmiş ayrı basımıdır. Dolayısıyla Kur'an Tarihine ait tüm sorunları ve problemleri ele almayı ve onlara çözümler sunmayı amaçlamamaktadır. Çünkü eserin telif amacı, öğrencileri genel bilgilendirmeyi hedeflemiş; konu başlıklarıyla alakalı tartışmalara ve problemlere çok fazla girilmemiştir. Kitabın ana mihverini “*Kur'an'ın metinleşme tarihi*” oluştursa da eserde “*Kur'an'ın iç düzeni*”, “*Kur'an'a karşı görevlerimiz*”, “*Kur'an'ı okuma adabı*”, “*Kur'an'ı anlama*” ve buna dair kavramlar üzerinde de durulmuştur.

Burada sözlerime son verirken eserin ortaya çıkmasında emeği geçen tüm dostlarıma, çalışmanın baskı ve dizisinde yardımcı olan Fecr Yayınevi editörü Hüseyin Nazlıaydın'a teşekkür ederim. Gayret bizden tevfiğ Allah'tandır.

Prof. Dr. Mehmet ÜNAL